

14.12.2016

Dnro 1769/2/13

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Kaija Tanttinen-Laakkonen

KUNNALLE HUOMAUTUS VIIVYTTELYSTÄ LAINVASTAISEN ASIAKORJAAMISESSA

Ensimmäinen selityspyyntöni 19.4.2013

Eräs kantelija arvosteli Rautalammin kunnan menettelyä äitinsä kotipalvelun järjestämisessä. Hän oli erityisesti tyytymätön siihen, että hänen äitinsä lääkkeiden jakelussa siirryttiin vuoden 2011 alussa lääkkeiden koneelliseen annosjakeluun, minkä seurauksena tämän lääkehoidon kustannukset olivat moninkertaistuneet.

Annoin päätökseni kanteluun 8.3.2013, dnro 2573/4/11. Totesin päätöksessäni, että lääkkeiden jakelu on kunnan lakisääteiseen järjestämisvelvollisuuteen kuuluva tehtävä; kysymys on terveydenhuoltolaissa tarkoitetusta sairaanhoitopalvelusta. Tämä merkitsee sitä, että kunta ei voi sulkea potilaidensa lääkkeiden jakelua järjestämisvelvollisuutensa ulkopuolelle ja siirtää tätä tehtävää potilaidensa itsensä yhdessä apteekkien kanssa järjestettäväksi ja heidän itsensä kustannettavaksi. Kunnalla on vaihtoehtoisia tapoja järjestää lakisääteiset tehtävänsä. Kunta voi huolehtia itse käsin tapahtuvasta lääkkeiden annosjakelusta tai ostaa lääkkeiden koneellisen annosjakelupalvelun apteekilta. Jos kunta käyttää ostopalvelua, siitä ei saa aiheutua potilaalle lisäkustannuksia. Saatoin Rautalammin kunnan tietoon tämän käsitykseni lainmukaisesta tavasta järjestää lääkkeiden koneellinen annosjakelupalvelu ja pyysin kuntaa ilmoittamaan minulle 30.6.2013 mennessä, mihin toimenpiteisiin käsitykseni oli antanut aihetta.

Rautalammin kunnan perusturvalautakunta käsitteli asiaa kokouksessaan 3.4.2013. Perusturvajohtaja totesi ehdotuksessaan lautakunnalle, että Rautalammin kunnan tavoin toimivia kuntia on Suomessa monia, ja että eduskunnan oikeusasiamies oli pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriötä 30.6.2013 mennessä ilmoittamaan, mihin toimenpiteisiin eduskunnan oikeusasiamiehen käsitys asiasta oli antanut aihetta. Perusturvajohtaja ehdotti seuraavaa: ”Perusturvalautakunta toteaa, että koska sosiaali- ja terveydenhuollon yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle, Rautalammin kunta odottaa sosiaali- ja terveysministeriön ohjeistuksen asiasta”.

Perusturvalautakunta hyväksyi yksimielisesti perusturvajohtajan ehdotuksen.

Totesin ensimmäisessä selityspyynnössäni, että oikeusasiamies ei voi määrätä kuntaa toimimaan lainmukaisella tavalla. Sen sijaan jos kunta toimii oikeusasiamiehen kannasta poikkeavalla tavalla, sen tulee esittää oikeudellisesti hyväksyttävät perustelut menettelylleen. Rautalammin kunta on perustellut menettelyään sillä, että kunnan tavoin toimivia kuntia on Suomessa monia ja sillä, että kunta odottaa ministeriön ohjeistusta asiasta. Rautalammin kunnan esittämät perustelut eivät ole oikeudellisesti hyväksyttäviä. Pyysin perusturvalautakuntaa antamaan selityksen menettelystään viimeistään 31.5.2013.

Perusturvalautakunnan selitys 13.5.2013 (36 §)

Perusturvalautakunta pyysi lisäaikaa selityksen antamiseen, koska lautakunta ei käsittele asiaa ennen kuin sosiaali- ja terveysministeriö ohjeistaa asiasta Rautalammin kuntaa.

Toinen selityspyyntöni 18.6.2013

Totesin, että Rautalammin kunnalla on virheellinen käsitys siitä, mikä on sosiaali- ja terveysministeriön antamien ohjeiden merkitys ja mikä on lainsäädännön merkitys. Ohjeet eivät sido viranomaista toisin kuin lainsäädäntö. Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Uudistin selityspyyntöni ja pyysin perusturvalautakuntaa antamaan minulle selityksen menettelystä viimeistään 15.8.2013.

Perusturvalautakunnan selitys 7.8.2013 (57 §)

Perusturvalautakunta hyväksyi perusturvajohtajan ehdotuksen, jonka mukaan lautakunta odottaa sosiaali- ja terveysministeriön ja Kuntaliiton yhdessä valmistelemaa ohjeistusta ja toimii jatkossa ohjeistuksen mukaisesti.

Ratkaisu

Sosiaali- ja terveysministeriö antoi 2.10.2013 Kuntainfon 6/2013 ”Kuntien järjestämä lääkejakelu”. Kuntaliitto antoi 17.2.2014 yleiskirjeen 4/80/2014 ”Kuntien järjestämä lääkkeiden annosjakelu kotihoidossa ja palveluasumisessa”. Ministeriön ja Kuntaliiton ohjeistukset vastaavat lääkkeiden koneellista annosjakelua koskevia päätöksiäni.

Rautalammin kunnan perusturvalautakunnan ilmoituksen mukaan kunnan kotihoidon ja palveluasumien asiakkailta on mahdollisuus kunnan tuottamaan lääkejakeluun tai he voivat tilata apteekilta omaehtoisesti lääkkeiden annosjakelun (12.2.2015, 15 §). Koska Rautalammin perusturvalautakunta on ministeriön ja Kuntaliiton ohjeistuksen jälkeen ilmoittanut toimivansa lääkkeiden koneellisessa annosjakelussa lainmukaisesti, asia ei tältä osin anna enää minulle aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Totean, että Rautalammin kunnalla on ollut virheellinen käsitys siitä, mikä on ministeriön antamien ohjeiden merkitys ja mikä on lainsäädännön merkitys. Ohjeet eivät sido viranomaista toisin kuin lainsäädäntö. Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia.

Tämä Rautalammin kunnan virheellinen käsitys on johtanut siihen, että lainvastainen asiantila lääkkeiden koneellisessa annosjakelussa on jatkunut ministeriön ja Kuntaliiton ohjeistuksen antamiseen asti, vaikka olin nimenomaisesti kiinnittänyt kunnan huomiota asiaan.

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla annan Rautalammin kunnalle vastaisen varalle huomautuksen sen lainvastaisesta menettelystä.